

Příloha 6: Posudek oponenta habilitační práce

Masarykova univerzita

Fakulta Fakulta sociálních studií MU

Habilitační obor politologie

Uchazeč PhDr. Věra Stojarová, Ph.D.

Pracoviště Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity, Brno

Habilitační práce The Far Right in Selected Balkan countries

Oponent Doc. PhDr. Lubomír Kopeček, Ph.D.

Pracoviště Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií

Text posudku (rozsah dle zvážení oponenta)

Předložená habilitační práce představuje komplexní a datově výborně podložený text mapující problematiku krajní pravice ve vybraných balkánských státech. V daný moment mi není známa žádná publikace, která by se v takovém rozsahu a s takovou erudicí vytčenému tématu věnovala. Komplexnost přístupu autorky je patrná ze zvolené struktury. Po vstupní teoretické kapitole vymezující krajní pravici a možnosti jejího uchopení, následuje stručný přehled stran, které by mohly přicházet na Balkánu v úvahu jako krajně kravicové, jenž vychází primárně z dosavadní odborné produkce k tématu. Poté následuje verifikace takto vyselektovaných stran. Autorka v této části práce ověřuje na bázi zvoleného čtyřprvkové klasifikace Case Mudda, zda ji vybrané strany splňují či ne. Následuje pohled na strategii a taktiku, kterou krajně pravicové strany v politické soutěži uplatňují, jejich mezinárodní vazby a debata příčin, proč je někde v areálu tento typ stran úspěšný a někde ne. Zvláště v této poslední zmíněné části práce autorka prokazuje výborný přehled nejenom o vybrané výseči politického spektra ale obecně o podobě politiky, kultury a soudobé historie Balkánu. Poslední kapitoly práce pak mapují problematiku socio-demografické struktury voličů jednotlivých stran, legislativní překážky/podmínky jejich existence a jejich paramilitární organizace. Práci uzavírá shrnující a přehledný závěr.

Vezmu-li zmíněnou práci coby odborný text, nezbyvá mi než kladně zhodnotit nejenom naznačený rozsah pojednané materie ale i způsob, jakým se autorka dokázala vypořádat

s daným tématem. Problematika krajní pravice „trpí“ i z hlediska odborné veřejnosti občas jistou předpojatostí, která se promítá do někdy příliš subjektivního přístupu. Věra Stojarová dle mého názoru šťastně vybrala z nabízejících se klasifikačních přístupů používaných pro západoevropskou krajní pravici zmíněný koncept Case Mudda stojící na *relativně* přesvědčivém a rozumně uchopitelném vymezení této stranické rodiny a to na bázi nacionalismu, xenofobie, apelu na právo a pořádek a sociálního šovinismu. Umožnilo jí to držet text o jednotlivých balkánských stranách okolo jasné aplikační linie. Je to samozřejmě zajímavé i z hlediska komparace pojednaných stran se západní Evropou. Z mého pohledu stojí nepochybně dále za zmínku, že habilitační práce je čtivá, což u podobného typu textů nebývá úplně běžné.

Po přečtení práce mám jen několik významem menších připomínek, které by autorka měla zvážit před odevzdáním rukopisu do tisku. Na s. 18 v souvislosti s debatou okolo religiózní fundamentalistické pravice, která bývá některými autory identifikována jako zvláštní „podskupina“ krajní pravice, autorka uvádí, že je obtížné najít příklady podobných stran mimo Polsko. Asi bych volil opatrnější formulaci, v zemích jako je Izrael nebo dnes i Řecko (LAOS) podobné formace působí. Navíc sama autorka v závěru píše (s. 135), že pro balkánské krajně pravicové strany je obecně příznačná vyšší míra akcentace religiozity. V tomto případě jde opravdu pouze o potřebu drobné formulační úpravy, protože autorka dle mého názoru rozumně debatu o existenci této zvláštní „podskupiny“ nerozvíjí, protože to není při zvoleném přístupu podstatné. Na s. 25 Stojarová píše, že černohorský jazyk vzniká až v roce 2007, kdy je přijata nová ústava Černé Hory. Toto tvrzení je mírně zkratkovité a zasloužilo by vysvětlení minimálně v poznámce pod čarou, kde by autorka naznačila genezi oddělení makedonštiny od srbštiny (srbochorvatštiny) i s politickými aspekty celé věci. Jazyk totiž obvykle nevzniká zakotvením v ústavě. Na s. 47 v tabulce je jako sekundární rys krajní pravice na Balkáně zachycen i postoj k EU a NATO. Technicky bych přitom doporučil „otočit“ formulaci a místo hodnocení z hlediska podpory integrace bych volil naznačení z hlediska jejího odmítání, což mi přijde v kontextu konstrukce tabulky logičtější.

V rámci debaty „odvráceného“ vlivu postmaterialismu (Ignaziho „tichá kontrarevoluce“) na vzestup krajní pravice v západní Evropě autorka diskutuje tuto otázku i pro Balkán a celkem racionálně dochází k závěru minimálního významu dané dimenze pro tamní podmínky. Menší problém nicméně je, o co to opírá, tj. o nerelevanci stran zelených. V západní Evropě platí, že ne všude, kde je významná dimenze materialismus versus postmaterialismus, opravdu došlo k vzestupu „autentických“ ekologických stran. Příklady Norska nebo Nizozemí ukazují, že

díky tématické konkurenci jiných stran zelení zůstali marginální. Pro balkánské podmínky by tak spíš bylo rozumnější brát absenci relevantních zelených pouze jako indikátor a opřít se o nějaký reprezentativní srovnávací výzkum hodnotových orientací obyvatel. Dále je otázka, zda není matoucí rozvíjet debatu o napojení anarchismu na postmaterialismus (s. 82) vzhledem k faktu, že historicky se anarchismus (nejenom) v místních podmínkách zrodil dávno před sociálně-politickým zrodem konfliktní linie materialismus versus postmaterialismus. V závěru práce bych u shrnující sentence o absenci mezinárodní kooperace krajně pravicových stran doporučil doplnit upřesňující slůvko „dlouhodobější“ s ohledem na fakt, že krátkodobě se jejich spolupráce občas objevuje, což habilitační práce v příslušné kapitole reflektuje. Poslední připomínka se týká seznamu zdrojů, kdy by měla autorka oddělit odborné texty a primární zdroje (projevy politiků, materiály stran atd.). I když je zvolený způsob možná přehlednější, odporuje běžnému odbornému úzu.

Dotazy oponenta k obhajobě habilitační práce (počet dotazů dle zvážení oponenta)

Mohla by autorka stručně naznačit, jaká je podle ní perspektiva Srbské radikální strany coby nejvýznamnější strany rodiny na Balkáně (a v kontextu s tím i stručně rozebrat příčiny, proč je tak voličsky úspěšná)?

Jaká je podle autorky perspektiva vládního zapojení balkánských krajně pravicových stran, tj. u kterých je podle ní největší šance napodobit příklad FPÖ nebo bývalé italské Národní aliance?

Závěr

Habilitační práce PhDr. Věry Stojarové, Ph.D. „The Far Right in Selected Balkan countries“ *splňuje* požadavky standardně kladené na habilitační práce v oboru politologie na MU.

V Brně, dne 20. 3. 2010

doc. PhDr. Lubomír Kopeček, Ph.D.